

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1980
FORFATTER:	Vivi Jensen
TITEL:	14 dragtspænder fra Koldings Sct. Jørgensgård
KORT RESUME:	Udgravet i 1908

14 dragtspænder fra Kolding Sct. Jørgensgård

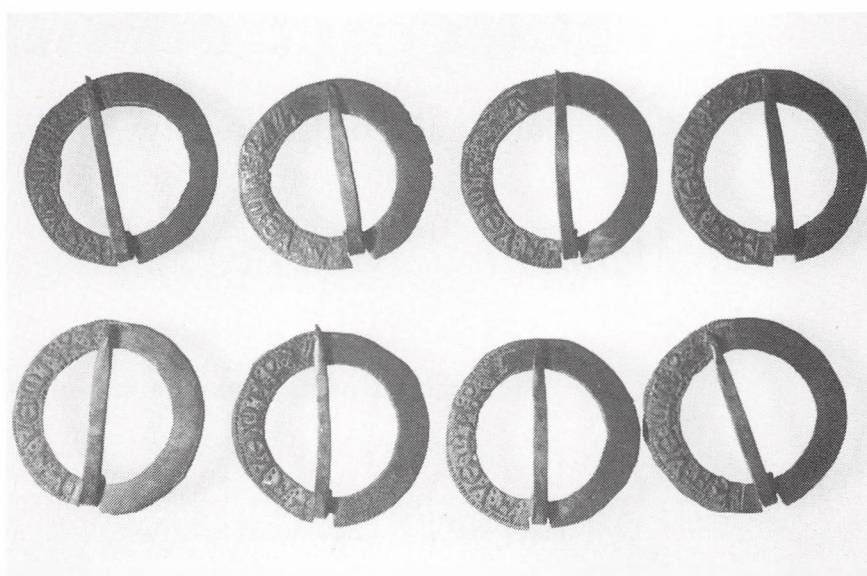
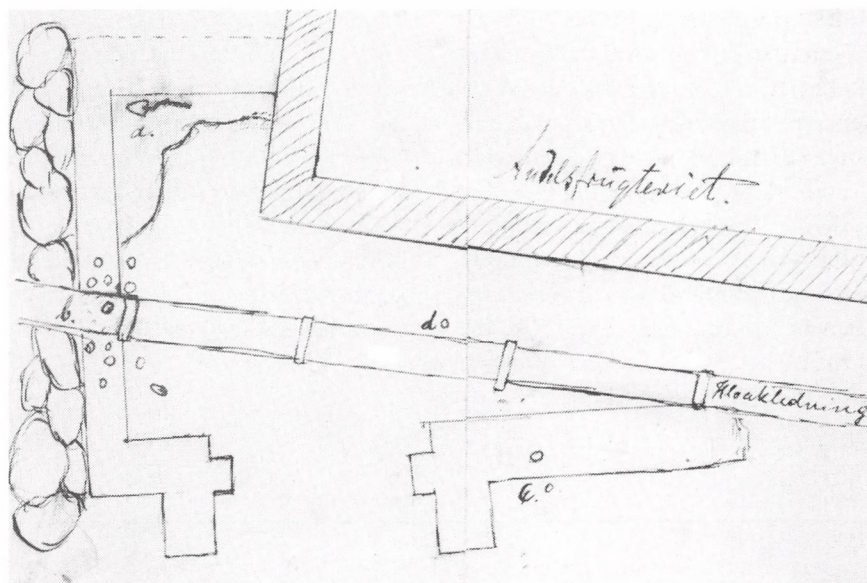
af Vivi Jensen

I 1908 fandtes i forbindelse med kloakering af den daværende Elmegade (nu Sct. Jørgensgade) i Kolding rester af en middelalderlig teglbygning, nærmere bestemt vestenden af et øst-vest-orienteret hus. I sydmuren umiddelbart øst for vestgavlen sås rester af et fremspringende indgangsparti.

Ud fra en sammenholdning med det såkaldte »Rantzaus Prospekt« fra 1587 tolkedes bygningsresterne som en del af den forsvundne provstegård (prospektets »O«). Imidlertid er der netop i prospektets yderområder ret betydelige forskydninger – det var ikke tegnerens opgave at udfærdige et i alle detaljer korrekt bykort, men at gengive en situation, hvor intet væsentligt manglede – og en identifikation udelukkende baseret på Rantzaus prospekt er derfor metodisk ukorrekt såvel som uholdbar.

Sammenholdt med andre fund – bl. a. en stor mængde kristne begravelser i området umiddelbart vest og nord for de middelalderlige bygningsrester, og med støtte i skriftlige oplysninger fra en lidt senere tid, er der langt større sandsynlighed for, at der er tale om rester af det middelalderlige spedalskhedshospital, Sct. Jørgensgården (Rantzaus prospekts »P«), og da muligvis dettes kapel.

Under udgravningen gjordes en række løsfund, af hvilke dog kun ganske få nu lader sig identificere i museets samlinger. Fornemst blandt disse var en samling ringspænder af kobberlegering, 14 i

alt, alle ens og bærende majuskelindskriften AVE MARIA – indledningsordene til den oftest benyttede bøn til Guds moder, ordene, som Gabriel sagde ved bebuddelsen: »Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in

mulieribus et benedictus fructus ventris tui Jesus«, (Hil dig Maria, du benådede, Herren er med dig, velsignet er du blandt kvinder og velsignet er dit livs frugt Jesus).

Spænderne er, med en enkelt undtagelse, alle fremkommet i op-

gravet jord. Kun ét optoges »på selve soklen, i fast kulturjord, ca. 1 alen fra den østlige afslutning«. Der er vel tale om det spænde, der er indtegnet på murstrækket umiddelbart øst for bygningens sydvendte portal, og der er i så tilfælde heller ikke for dette spændes vedkommende tale om det oprindelige henlæggelsessted. Markeringerne, b, c og d angiver alle løstfundne spænder. Det bemærkes, at der ikke sås spor af nogen form for indpakning eller beholder.

Spænderne er fordelt mellem Nationalmuseet, der har seks og Museet på Koldinghus, der har otte. (Blandt de øvrige fund, der endnu kan identificeres, er en korshvid fra kong Hans' tid).

På grund af majuskelindskriftens udformning kan spænderne dateres til tiden omkring 1400, og

der er tale om dragtspænder af en form, der har kunnet bæres af begge køn. I en tid, hvor knapper ikke kendtes, har man haft brug for andre måder at lukke dragten på, og det vides, bl. a. fra en figur i Ribe domkirke, at denne form for spænde har været brugt til at lukke dragtens halsslids med. Typen har været benyttet i forskellig udformning gennem hele middelalderen, men netop det cirkulære spænde med majuskelindskrift bliver populært i senmiddelalderen, ofte i fornemme udgaver, af sølv og af og til med to par hænder, der mødes som i et håndtryk.

De 14 Koldingspænder tilhører sammen med en række næsten tilsvarende enkeltfundne spænder en billigere prisklasse – materialet er kobberlegering, indskriften er på stemplet, og ringene er ret groft

udskårne. Der er ingen direkte paralleller til Koldingspænderne – men f. eks. i Odense, Århus og på Randersegnen er der fundet spænder, der meget ligner dem fra Kolding.

De 14 Koldingspænder repræsenterer en samlet nedlægning, og da alle er ens, og ingen bærer spor af slid, må der være tale om en håndværkers eller handelsmands lager, eller om et samlet, større indkøb. Dersom fundstedet virkelig er Sct. Jørgengårdens kapel, eller blot en bygning tilhørende Sct. Jørgensgården, er det muligt, at spænderne er produceret på stedet med salg for øje, eller der kan være tale om en gave eller et samlet indkøb til brug for de syge. Om grunden til, at de aldrig kom i brug, men blev gemt og glemt, kan der kun gisnes.

Gardiner og tilbehør

- kun de allerbedste kvaliteter føres på lager ...

Måltagning, syning og ophængning foretages

Vi anbefaler os med mange år som specialister

HOSPITALSGADE 53 - KOLDING - TLF. 52 33 77